

بررسی ویژگی های روان سنجی مقیاس زوجی انریچ در زنان متأهل ساکن شهر تهران

Investigation of psychometric properties of Enrich Couple Inventory of married women residing in Tehran

فهیمه وحیدی^۱، رویا کوچک انتظار*^۲، فریبا حسنی^۳، فاطمه گلشنی^۴

چکیده

رضایت زناشویی به عنوان شاخصی از سلامت روابط زن و شوهر، از موضوعات مورد توجه پژوهشگران بوده است. یکی از ابزارهای پرکاربرد برای ارزیابی رضایت زناشویی پرسشنامه رضایت زناشویی انریچ است. این پرسشنامه دارای فرم های بلند و کوتاه است. پژوهش حاضر با هدف تعیین ویژگیهای روان سنجی مقیاس زوجی انریچ (فورز و السون، ۱۹۸۹) انجام گرفته است. این مقیاس دارای ۳۵ سوال و ۴ خرده مقیاس است. روش پژوهش توصیفی و از نوع همبستگی است. روش نمونه گیری در دسترس بوده، نمونه شامل ۲۰۰ نفر از زنان متأهل ساکن شهر تهران بود که به مقیاس زوجی انریچ پاسخ دادند. نتایج تحلیل عاملی اکتشافی نشان داد که مقیاس زوجی انریچ در فرهنگ ایرانی ساختار چهار عاملی دارد. همسانی درونی مقیاس قابل قبول و میزان آلفای کرانباخ برابر با ۰/۷۰ است. مقیاس زوجی انریچ به عنوان یک ابزار میتواند به متخصصان در زمینه ارزیابی رضایت زناشویی کمک کند و در زوج درمانی و فعالیت های پژوهشی استفاده شود.

واژه های کلیدی: رضایت زناشویی، مقیاس زوجی انریچ، ویژگی

های روان سنجی، تحلیل عاملی

Abstract

Marital satisfaction as an indicator of the health of husband and wife relationships has been a topic of interest for researchers. One of the most widely used tools for assessing marital satisfaction is the Enrich Marital Satisfaction Scale. This questionnaire has long and short forms. The present research was conducted to determine the psychometric properties of Enrich Couple Inventory (Fowers & Olson, 1989). This scale has 35 questions and 4 subscales. The research method is descriptive and correlational. Sampling method is convenience. Sample size consists of 200 married women residing in Tehran who responded to the Enrich Couple Inventory. The results of exploratory factor analysis showed that Enrich Couple Inventory has a four-factor structure in Iranian culture. The internal consistency of the scale is acceptable and the Cronbach's alpha is equal to 0/70. Enrich Couple Inventory as a tool can help specialists in the assessment of Marital Satisfaction and can be applied in Couples Therapy and research activities.

Keywords: Marital Satisfaction, Enrich Couple Inventory, psychometric properties, Factor analysis

^۱گروه روانشناسی عمومی، دانشکده روانشناسی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکز، تهران، ایران

^۲گروه روانشناسی عمومی، دانشکده روانشناسی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکز، تهران، ایران (نویسنده مسئول)

^۳گروه روانشناسی عمومی، دانشکده روانشناسی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکز، تهران، ایران

^۴گروه روانشناسی عمومی، دانشکده روانشناسی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکز، تهران، ایران

مقدمه

خانواده مهم ترین نهاد اجتماعی و کوچک ترین هسته ی جامعه است که از یک زن و مرد و فرزندان آن ها تشکیل شده است. اساس و رکن اصلی خانواده به عنوان زیربنای جامعه، ازدواج است. بدون تردید ازدواج بزرگ ترین و مهم ترین رویداد زندگی هر انسان است، به طوری که موفقیت یا شکست هر یک از زوجین می تواند سرنوشت ساز باشد. در جوامع مختلف شاهد بسیاری از ناسازگاری های خانوادگی و از هم پاشیدگی های خانواده هستیم که می توانند مهم ترین عامل ایجاد ناسازگاری ها و ناهنجاری های اجتماعی شوند (محمدنیا، ۱۳۹۴). لذا خانواده به لحاظ کارکردهایی که در جامعه برعهده دارد، از جمله نهادهای مورد توجه پژوهشگران و نظریه پردازان حوزه های علوم رفتاری است. در این زمینه، رضایت زناشویی به عنوان شاخصی از سلامت روابط زن و شوهر، بیش از همه موضوعات مورد توجه بوده است. رضایت زناشویی یکی از مهم ترین عوامل تعیین کننده عملکرد سالم خانواده می باشد. رضایت زناشویی سهم عمده ای در تداوم زندگی زناشویی دارد. به عبارتی دیگر، نارضایتی زناشویی می تواند در نهایت به تحمل یکدیگر و یا طلاق منجر شود. یک ازدواج رضایتمندانه نقش مهمی در سلامت، کیفیت زندگی و بهزیستی زوجین و در نهایت کل جامعه دارد. لذا می توان گفت رضایت زناشویی یکی از مهم ترین تعیین کننده های عملکرد سالم نهاد خانواده و سلامت روانی افراد می باشد (هدایتی دانا و صابری، ۱۳۹۳). در تحقیقات مربوط به طلاق نیز این امر نشان داده شده است؛ طبق نتایج این گونه تحقیقات، رضایت از زندگی زناشویی یکی از تبیین کننده های مهم نگرش به طلاق به شمار رفته و نارضایتی زناشویی و برآورده نشدن انتظارات همسران از یکدیگر از جمله عواملی هستند که با نگرش به طلاق ارتباط دارند (محمدنیا، ۱۳۹۴). با توجه به اهمیت نقش خانواده و اهمیت پیشگیری و حل تعارضات زوجین، در حال حاضر دیدگاه های نظری با رویکردهای متفاوت به دنبال تبیین تعارض های زناشویی و عوامل موثر فردی و محیطی و اجتماعی بر رضایت زناشویی هستند. از رهگذر این نتایج می توان به روش های آموزشی و درمانی به منظور حفظ، تداوم و بهبود روابط زناشویی دست یافت. در همین راستا بسیاری از این تحقیقات به دنبال بررسی رضایت زناشویی و عوامل مرتبط با آن می باشند. لذا این مطالعات نیازمند ابزارهای معتبر جهت ارزیابی رضایت زناشویی است. یکی از ابزارهای پرکاربرد برای ارزیابی رضایت زناشویی مقیاس رضایت زناشویی انریچ است. این پرسشنامه دارای فرم های بلند و کوتاه است.

یکی از فرم های آن مقیاس رضایت زناشویی انریچ^۱ است که توسط فورز و السون^۲ (۱۹۸۹) برای بررسی میزان رضایت زناشویی، تهیه شده است. این مقیاس ۳۵ ماده ای شامل ۴ خرده مقیاس تحریف آرمانی، رضایت زناشویی، ارتباطات و حل تعارض می باشد. به عنوان یک ابزار تحقیق معتبر در تحقیقات و کارهای بالینی متعددی مورد استفاده قرار گرفته است.

با توجه به اهمیت استفاده از پرسشنامه های حتی المقدور کوتاه برای اندازه گیری رضایت زناشویی و نبود شواهد معتبر کافی دال بر روایی و پایایی این پرسشنامه که تمامی مراحل روانسنجی را اجرا کرده باشد؛ لذا این پژوهش با هدف سنجش روایی و پایایی این پرسشنامه انجام گرفت. در واقع این پژوهش به دنبال پاسخ به سوالات زیر است: آیا مقیاس زوجی انریچ و مؤلفه های آن در

^۱ Enrich Couple Inventory

^۲ Fowers B. J. Olson D. H.

جامعه زنان متاهل ایرانی دارای اعتبار است؟ آیا مقیاس زوجی انریچ در جامعه زنان متاهل ایرانی دارای روایی سازه است؟ آیا ساختار عاملی مقیاس زوجی انریچ در جامعه زنان متاهل ایرانی تکرار و تایید می شود؟

روش

روش پژوهش، جامعه آماری و نمونه

نوع پژوهش حاضر توصیفی از نوع زمینه یابی است. در پژوهش حاضر روش گردآوری اطلاعات به صورت میدانی از طریق پرسشنامه است. جامعه آماری این پژوهش شامل کلیه زنان متاهل ساکن شهر تهران است. از جامعه مورد نظر تعداد ۲۰۰ نفر انتخاب شد. روش نمونه گیری در پژوهش حاضر به صورت در دسترس بود. پرسشنامه ها به زنان متاهل تحویل داده شد و پس از تکمیل جمع آوری شد. با وجود آنکه در مورد حجم نمونه لازم برای تحلیل عاملی و مدل های ساختاری توافق کلی وجود ندارد، اما به زعم بسیاری از پژوهشگران حداقل حجم نمونه لازم ۲۰۰ می باشد. کلاین^۱ (۲۰۱۱) حجم نمونه کافی برای تحلیل عاملی را ۲۰۰ نفر و فابریگار و وگنر^۲ (۲۰۱۲) کفایت حجم نمونه برای تحلیل عاملی را ۲۰۰ الی ۲۵۰ نفر گزارش کرده اند. در تحلیل عاملی اکتشافی برای هر متغیر ۱۰ یا ۲۰ نمونه لازم است اما حداقل حجم نمونه ۲۰۰ قابل دفاع است (حبیبی، ۱۳۹۶).

تجزیه و تحلیل داده ها با استفاده از نرم افزار SPSS^۳ انجام گرفت.

ابزار گردآوری اطلاعات

در این پژوهش از پرسشنامه زوجی انریچ ۳۵ سوالی (فورز و السون، ۱۹۸۹) استفاده شده است. فورز و السون (۱۹۸۹) از این پرسشنامه، برای بررسی رضایت زناشویی استفاده کرده اند و معتقدند که این مقیاس نسبت به تغییراتی که در خانواده بوجود می آید حساس است. فورز و السون (۱۹۸۹) با استفاده از نمونه گیری تصادفی در تحقیق ملی با ۵۰۳۹ زوج نشان دادند که با استفاده از این پرسشنامه می توان با دقت ۹۵-۸۵٪ بین زوجین خرسند و ناخرسند تمایز قائل شد. هر یک از موضوعات این پرسشنامه، در ارتباط با یکی از زمینه های مهم است. ارزیابی این زمینه ها در درون یک رابطه زناشویی، می تواند مشکلات بالقوه زوج ها را توصیف کند، یا می تواند زمینه های نیرومندی و تقویت آنها را مشخص نماید. این ابزار همچنین می تواند به عنوان یک ابزار تشخیصی برای زوج هایی که در جستجوی مشاوره زناشویی و به دنبال تقویت رابطه زناشویی خود هستند، استفاده شود. پرسشنامه زوجی انریچ توسط دیوید السون و امی السون در سال ۲۰۰۰ روی ۲۵۵۰۱ زوج متاهل اجرا شد. ضریب آلفای پرسشنامه برای خرده مقیاسهای رضایت زناشویی، ارتباط، حل تعارض و تحریف آرمانی به ترتیب از این قرار است ۰/۸۶، ۰/۸۱، ۰/۸۰، ۰/۸۴ و ۰/۸۳ و اعتبار بازآزمایی پرسشنامه برای هر خرده آزمون به ترتیب ۰/۸۶، ۰/۸۱، ۰/۹۰ و ۰/۹۲ بوده است (به نقل از آسوده و همکاران، ۲۰۱۰).

نتایج

¹ Kline

² Fabrigar & Wegener

³ Statistical Package for the Social Sciences

در این پژوهش برای بررسی ویژگی های روانسنجی پرسشنامه زوجی انریچ از آلفای کرونباخ و تحلیل عامل اکتشافی استفاده شده است.

اعتبار مقیاس زوجی انریچ

جهت بررسی اعتبار مقیاس زوجی انریچ و مؤلفه های آن از آزمون آلفای کرونباخ استفاده شد. بر اساس نتایج بدست آمده پایایی کل آزمون و ابعاد آن در سطح قابل قبول و بالاتر از ۰/۷۰ می باشد که در جدول شماره ۱ ضریب پایایی کل مقیاس زوجی انریچ و چهار مؤلفه آن بر اساس نسخه اولیه مقیاس ۳۵ سوالی انریچ ذکر شده است.

جدول ۱: ضریب آلفای کرونباخ مقیاس زوجی انریچ و مؤلفه های آن

متغیر	تعداد سوالات	آلفای کرونباخ
رضایت زناشویی	۱۰	.۸۰۷
ارتباطات	۱۰	.۷۰۵
حل تعارض	۱۰	.۷۰۸
تحریرهای آرمانی	۵	.۷۸۱
نمره کل مقیاس	۳۵	.۹۰۷

تحلیل عامل اکتشافی مقیاس زوجی انریچ

به منظور شناسایی و تعیین عامل هایی که زیربنای مقیاس زوجی در خرده آزمون ها را تشکیل می دهند، از رویکرد تحلیل عامل اکتشافی استفاده گردید. به منظور استفاده از تحلیل عاملی ابتدا پیش فرض های آن بررسی شد.

شاخص کفایت حجم نمونه و آزمون بارتلت

شاخص کایزر-مایر-اولکین^۱ (KMO) شاخصی از کفایت نمونه گیری است که کوچک بودن همبستگی پارشیال بین متغیرها را بررسی می کند و از این طریق مشخص می سازد آیا واریانس متغیرهای تحقیق تحت تاثیر واریانس مشترک برخی عامل های پنهانی و اساسی هست یا خیر. مقدار عددی این شاخص بین صفر تا یک قرار دارد و هر چه این مقدار به یک نزدیکتر باشد کفایت نمونه ی مورد نظر بهتر است.

جدول ۲- شاخص کفایت نمونه گیری

شاخص اندازه کفایت نمونه گیری کایزر-مایر-اولکین (KMO)	.۹۱۱
آزمون کرویت بارتلت	۲۹۲۸.۸۷۲
درجه آزادی	۵۹۵
سطح معناداری	.۰۰۰

¹ Kaiser-Mayer-Olkin

بر اساس جدول فوق، مقدار آماره ی KMO برابر با $۰/۹۱۱$ است. مقدار مورد قبول KMO برابر با $۰/۶$ و بالاتر گزارش شده است. بنابراین پیش فرض اول بر قرار بوده و مقدار شاخص KMO نشان می دهد که حجم نمونه کافی است. همچنین به منظور کسب اطمینان نسبت به این که ماتریس همبستگی که پایه تحلیل عاملی قرار میگیرد، در جامعه برابر صفر نیست، از آزمون کرویت بارتلت^۱ استفاده می شود. معنی دار بودن خی دو و آزمون بارتلت حداقل شرط لازم برای انجام تحلیل عاملی است. در آزمون بارتلت رد فرض صفر حاکی از آن است که ماتریس همبستگی دارای اطلاعات معنی دار است و حداقل شرایط لازم برای تحلیل عاملی وجود دارد. همانطور که در جدول فوق نشان داده شده، مقدار آماره ی کرویت بارتلت ($۲۹۲۸/۸۷۲$) با درجه آزادی ۵۹۵ نیز از لحاظ آماری معنادار است ($۰/۰۱$) که نشان می دهد ماتریس همبستگی داده ها در جامعه صفر نیست. بنابراین پیش فرض دوم نیز برقرار است و استخراج عامل ها قابل توجیه است.

اشتراک عاملی متغیرها

یافته های جدول ۳ میزان اشتراک متغیرها با واریانس کل و میزان اشتراک عاملی متغیرها را نشان می دهد.

جدول ۳ - میزان اشتراک اولیه و بعد از استخراج عامل ها

گویه ها	اشتراکات	
	اولیه	استخراج شده
q1	۱	۰/۳۴۳
q2	۱	۰/۲۳۶
q4	۱	۰/۶۶۲
q8	۱	۰/۵۹۶
q9	۱	۰/۳۹۲
q11	۱	۰/۶۴۷
q12	۱	۰/۴۰۵
q15	۱	۰/۵۸۵
q16	۱	۰/۳۹۳
q17	۱	۰/۵۶۹
q20	۱	۰/۷۰۵
q24	۱	۰/۵۳۳
q25	۱	۰/۴۹۰
q30	۱	۰/۳۶۸
q31	۱	۰/۲۰۷
q35	۱	۰/۳۳۶
q3	۱	۰/۵۸۴
q5	۱	۰/۶۲۴
q6	۱	۰/۳۲۰

¹ Bartlett Test of Sphericity

q7	۱	۰/۵۰۳
q10	۱	۰/۴۴۲
q13	۱	۰/۵۳۴
q14	۱	۰/۵۰۸
q18	۱	۰/۴۵۶
q19	۱	۰/۴۱۳
q21	۱	۰/۳۴۶
q22	۱	۰/۵۱۶
q23	۱	۰/۶۳۱
q26	۱	۰/۴۵۰
q27	۱	۰/۳۱۰
q28	۱	۰/۵۱۸
q29	۱	۰/۴۱۷
q32	۱	۰/۷۱۵
q33	۱	۰/۴۶۷
q34	۱	۰/۵۱۱

Extraction Method: Principal Component Analysis

همان گونه که یافته ها نشان می دهند در مولفه های اصلی اشتراک اولیه برابر با ۱ است و به این معنی که همه واریانس مربوط به هر متغیر تبیین شده است. همان گونه که در جدول ۳ مشاهده می شود بیشتر میزان اشتراک های استخراج شده در حدود و یا بالاتر از ۰/۳ است و بیانگر توانایی عامل های تعیین شده در تبیین واریانس متغیرهای مورد مطالعه است. با این وجود باید ماده هایی که میزان اشتراک استخراجی آنها پایین می باشند، در مراحل بعدی تحلیل بررسی شوند.

عامل ها و واریانس های استخراج شده قبل و بعد از چرخش

در سومین جدول برون داد (جدول شماره ۴) تحلیل عاملی، مقدار ویژه و واریانس تبیین شده به وسیله هر مولفه بعد از بخش اولیه تحلیل، یعنی مرحله استخراج تحلیل و مرحله چرخش یافته تحلیل، خلاصه شده است. در جدول زیر مقادیر ویژه اولیه برای هر یک از عامل ها در قالب مجموع واریانس تبیین شده برآورد می شود. واریانس تبیین شده برحسب درصدی از کل واریانس و درصد تجمعی است. مقدار ویژه هر عامل، نسبتی از واریانس کل متغیرهاست که توسط آن عامل تبیین می شود. مقدار ویژه از طریق مجموع مجذورات بارهای عاملی مربوط به تمام متغیرها در آن عامل قابل محاسبه است، از این رو مقادیر ویژه، اهمیت اکتشافی عامل ها را در ارتباط با متغیرها نشان می دهد. پایین بودن این مقدار برای یک عامل به این معنی است که آن عامل نقش اندکی در تبیین واریانس متغیرها داشته است.

جدول ۴- عامل ها و واریانس های استخراج شده

جمع مجذور ها پس از چرخش

مقادیر ویژه اولیه

عامل ها	کل	درصد واریانس	درصد تجمعی	کل	درصد واریانس	درصد تجمعی
۱	۱۰/۶۴۵	۳۰/۴۱۵	۳۰/۴۱۵	۶/۵۷۷	۱۸/۷۹۱	۱۸/۷۹۱
۲	۲/۷۷۵	۷/۹۲۹	۳۸/۳۴۴	۵/۳۰۲	۱۵/۱۴۹	۳۳/۹۳۹
۳	۱/۷۴۷	۴/۹۹۲	۴۳/۳۳۶	۲/۸۴۶	۸/۱۳۱	۴۲/۰۷۰
۴	۱/۵۶۶	۴/۴۷۴	۴۷/۸۱۱	۲/۰۰۹	۵/۷۴۰	۴۷/۸۱۱

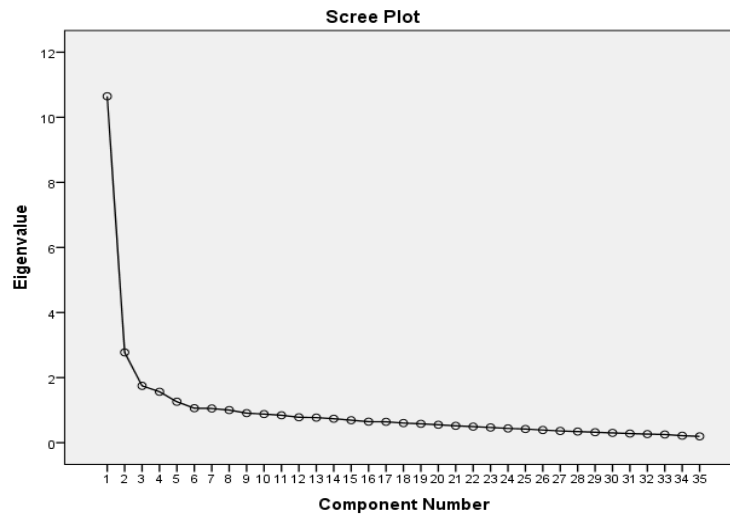
Extraction Method: Principal Component Analysis.

چنانچه در جدول فوق ملاحظه می‌شود ارزش‌های ویژه چهار عامل مطابق با نسخه اصلی پرسشنامه نشان داده شده است. بدین ترتیب چنانچه از مجموعه سؤال‌های پرسشنامه مورد مطالعه چهار عامل استخراج شود به مقدار ۳۰/۴۱۵ درصد واریانس مشترک متغیرها به وسیله عامل نخست تبیین می‌شود و به همین ترتیب ۷/۹۲۹ درصد توسط عامل دوم، ۴/۹۹۲ درصد توسط عامل سوم، ۴/۴۷۴ درصد توسط عامل چهارم تبیین می‌شود و این چهار عامل روی هم ۴۷/۸۱ درصد واریانس مجموعه متغیرها را تبیین می‌کنند.

چون ماتریس اصلی تحلیل عاملی و بارهای مربوط، به گونه کلی ساختاری را که از لحاظ علمی مهم و با معنا باشد به دست نمی‌دهد، تصمیم گرفته شد عامل‌های استخراج شده با استفاده از چرخش واریمکس، به محورهای جدید انتقال داده شود تا کشف حیات کلی متغیرها برای رسیدن به راه‌حل‌های تفسیرپذیر، امکان‌پذیر گردد. بدین ترتیب پس از چرخش مقدار ۱۸/۷۹ درصد واریانس مشترک متغیرها به وسیله عامل نخست تبیین می‌شود و به همین ترتیب ۱۵/۱۴ درصد توسط عامل دوم، ۸/۱۳ درصد توسط عامل سوم، ۵/۷۴ درصد توسط عامل چهارم تبیین می‌شود و این چهار عامل روی هم ۴۷/۸۱ درصد واریانس مجموعه متغیرها را تبیین می‌کنند.

نمودار اسکری کتل

نمودار اسکری طرحی از واریانس کل تبیین شده توسط هر متغیر را در ارتباط با متغیرهای دیگر نشان می‌دهد. در این طرح معمولاً آیتم‌های بزرگ در بالا و دیگر آیتم‌ها با شیب تدریجی در کنار هم نشان داده می‌شوند. نمودار شیب دار اسکری، طرحی از واریانس کل تبیین شده به وسیله هر متغیر را در ارتباط با سایر متغیرها نشان می‌دهد. در روش اسکری نمودار مقدار ویژه برای هر عامل ترسیم می‌شود. در نقطه‌ای که شکل منحنی برای مقادیر ویژه به صورت افقی در آید، آن نقطه اسکری (سنگ ریزه) نامیده می‌شود و عامل‌هایی که سمت چپ آن قرار دارند عامل‌های واقعی و بقیه عامل‌های خطا قلمداد می‌شوند. در نمودار شماره ۱ تعدادی عامل اصلی که بیشترین واریانس را محاسبه می‌کنند در قسمت شیب دار صخره قرار می‌گیرند و عامل‌های فرعی که واریانس کمتری را محاسبه می‌کنند در قسمت کم عمق. ملاک استخراج عامل‌ها، نقطه‌ی شکستگی در نمودار است. تعداد چهار عامل قابل استخراج است و بعد از آن شیب منحنی با محور X ها تقریباً به حالت موازی در می‌آید.

نمودار ۱. شاخص سنگ ریزه ای برای تعداد عامل های استخراجی

مرحله بعدی از تحلیل عاملی مربوط به استخراج عوامل اولیه است. به منظور تعیین این که آزمون مورد نظر از چه عواملی تشکیل شده است، ابتدا عوامل اولیه پرسشنامه استخراج می گردد. برای استخراج عامل ها از ماتریس همبستگی به روش تحلیل مؤلفه های اصلی با چرخش واریمکس استفاده شد، زیرا هدف تبیین کل واریانس ماتریس همبستگی بود.

ماتریس عامل ها قبل از چرخش

جدول شماره ۵ سهم متغیرها را در عامل ها قبل از چرخش نشان می دهد. این ضرایب از یک سو نشان دهنده توانایی عامل های تعیین شده در تبیین واریانس متغیرهای مورد مطالعه و از سویی می تواند برای بررسی تناسب متغیرها برای تحلیل عاملی استفاده شود.

جدول ۵- ماتریس عامل های چرخش نیافته

Component Matrix^a

گویه ها	عامل ها			
	۱	۲	۳	۴
q11	۰/۷۷۵	-۰/۱۰۹		۰/۱۸۷
q8	۰/۷۱۸	-۰/۲۴۶		۰/۱۴۱
q28	۰/۶۹۹		-۰/۱۶۰	
q25	۰/۶۹۵			
q20	۰/۶۸۸	-۰/۳۵۹	-۰/۲۴۷	۰/۲۰۶
q22	۰/۶۸۶		-۰/۲۰۶	
q4	۰/۶۸۰	-۰/۳۸۷	۰/۱۸۷	۰/۱۲۲
q17	۰/۶۷۷	-۰/۲۳۳	-۰/۱۳۹	۰/۱۹۱
q15	۰/۶۷۳	-۰/۲۴۳		۰/۲۶۶
q7	۰/۶۶۴	۰/۱۷۳	۰/۱۵۰	-۰/۱۰۰
q5	۰/۶۶۰	۰/۲۳۵	۰/۲۸۴	-۰/۲۲۹

q24	۰/۶۵۷	-۰/۱۱۷	۰/۲۱۰	-۰/۲۰۹
q26	۰/۶۳۰			-۰/۲۲۸
q10	۰/۵۹۵		۰/۲۸۳	
q33	۰/۵۹۲	۰/۲۳۹	-۰/۲۳۰	
q13	۰/۵۸۶	۰/۲۸۰	-۰/۲۶۶	-۰/۲۰۵
q30	۰/۵۸۴		۰/۱۳۷	
q34	۰/۵۶۴	۰/۴۳۷		
q16	۰/۵۵۱	-۰/۲۹۳		
q21	۰/۵۴۹		-۰/۲۰۱	
q18	۰/۵۴۰	۰/۳۸۵		-۰/۱۲۹
q9	۰/۵۱۳	-۰/۲۳۵	۰/۲۶۴	
q19	۰/۵۱۰	۰/۳۱۱	-۰/۲۲۳	
q27	۰/۵۰۵	۰/۱۷۲		-۰/۱۵۵
q1	۰/۴۵۰	-۰/۱۵۴	۰/۳۰۰	-۰/۱۶۲
q35	۰/۴۱۵	-۰/۲۱۰	۰/۳۴۵	
q31	۰/۴۰۷			۰/۲۰۱
q32		۰/۵۸۷	۰/۲۳۹	۰/۵۶۰
q3		۰/۴۹۶	۰/۴۶۲	۰/۳۵۳
q12	۰/۳۹۵	-۰/۴۰۴	۰/۱۶۰	۰/۲۴۵
q6	۰/۳۷۴	۰/۳۸۸		-۰/۱۵۵
q29	۰/۱۱۵	۰/۳۷۹	۰/۳۷۶	-۰/۳۴۵
q14	۰/۴۱۸	۰/۳۰۵	-۰/۴۸۷	
q2	۰/۳۰۰		-۰/۳۳۷	-۰/۱۵۳
q23	۰/۱۹۷	۰/۴۷۹	-۰/۱۴۷	۰/۵۸۴

Extraction Method: Principal Component Analysis.

a. 4 components extracted.

شاخص های عاملی قبل از چرخش نشان داد، ماتریس عاملی چرخش نیافته و بارهای عاملی آن، ساختاری با معنا بدست نمی دهد، بنابراین از روش چرخش واریمکس استفاده شد تا هم کشف هیئت کلی مواد پرسشنامه و هم تشخیص ساختار ساده تری که نمایشگر خطوط اصلی و نسبتاً روشن برای رسیدن به راه حل های تأثیر پذیر باشد، امکان پذیر باشد. ماتریس عاملی داده ها پس از ۱۰۰ چرخش به بهترین ترکیب ساختار و سوالات رسیده است که نتایج آن در جدول زیر مشاهده می گردد.

جدول ۶ - ماتریس عاملی های چرخش یافته

Rotated Component Matrix ^a				
	عامل ها			
	۱	۲	۳	۴
q4	۰/۷۹۲			
q15	۰/۷۱۶			

q20	۰/۶۹۰	
q8	۰/۶۸۶	
q11	۰/۶۷۱	
q17	۰/۶۳۷	
q12	۰/۶۳۰	
q9	۰/۵۸۹	
q16	۰/۵۷۳	
q25	۰/۵۴۹	
q24	۰/۵۲۳	
q35	۰/۵۱۱	
q10	۰/۴۴۹	
q1	۰/۴۳۷	
q30	۰/۴۰۲	
q31	۰/۳۴۹	
q14		۰/۷۰۱
q13		۰/۶۷۲
q33		۰/۶۲۴
q19		۰/۵۹۸
q22		۰/۵۷۷
q28		۰/۵۶۳
q34		۰/۵۲۹
q18		۰/۵۰۲
q21		۰/۴۹۴
q27		۰/۴۲۴
q26		۰/۳۹۶
q2		۰/۳۸۶
q29		۰/۶۲۷
q5		۰/۶۲۵
q7		۰/۴۴۳
q6		۰/۴۱۸
q32		۰/۸۳۷
q3		۰/۶۹۰
q23		۰/۶۸۶

Extraction Method: Principal Component Analysis.
 Rotation Method: Varimax with Kaiser Normalization.
 a. Rotation converged in 6 iterations.

همچنان که یافته‌های جدول نشان می‌دهد بعد از تحلیل عاملی ۳۵ سوال مربوط به مقیاس زوجی انریچ و چرخش واریمکس، بارهای عاملی تمامی سوالات بالاتر از ۰/۳۵ بوده و نیازی به حذف نداشتند. اما در مقایسه به نسخه اصلی برخی سوالات به عامل‌های دیگر جابجا گردیدند.

بحث و نتیجه گیری

با توجه به هدف پژوهش حاضر که بررسی خصوصیات روانسنجی مقیاس رضایت زناشویی انریچ بود، نتایج ضریب پایایی به دست آمده با استفاده از روش آلفای کرونباخ نشان داد که پایایی کل آزمون و ابعاد آن در سطح قابل قبول و بالاتر از ۰/۷۰ می‌باشد. ضریب آلفای کرونباخ عامل‌های رضایت زناشویی، ارتباطات، حل تعارض، تحریف آرمانی به ترتیب ۰/۸۱، ۰/۷۱، ۰/۷۱ و ۰/۷۸ به دست آمد.

برای بررسی روایی عاملی مقیاس با استفاده از تحلیل عامل اکتشافی نتایج حاکی از وجود چهار عامل بود که این چهار عامل روی هم ۴۷/۸۱ درصد واریانس مجموعه متغیرها را تبیین می‌کنند که نسبت به نسخه اصلی با جابجایی برخی گویه‌ها و چرخش سوالات در هر عامل همراه بود. یافته‌ها نشان داد بعد از تحلیل عاملی ۳۵ سوال مربوط به مقیاس زوجی انریچ و چرخش واریمکس، بارهای عاملی تمامی سوالات بالاتر از ۰/۳۵ بوده و نیازی به حذف نداشتند. اما در مقایسه به نسخه اصلی برخی سوالات به عامل‌های دیگر جابجا گردیدند. پس از تحلیل عاملی مقیاس زوجی انریچ، سوالات ۴-۱-۸-۹-۱۰-۱۱-۱۲-۱۶-۱۵-۱۷-۲۰-۲۴-۲۵-۳۰-۳۱-۳۵ زیر مجموعه عامل رضایت زناشویی هستند. سوالات ۲-۱۳-۱۴-۱۸-۱۹-۲۱-۲۲-۲۶-۲۷-۲۸-۳۴ و ۳۳ زیر مجموعه عامل ارتباطات است. سوالات ۵-۶-۷ و ۲۹ زیر مجموعه عامل حل تعارض است. سوالات ۳-۲۳-۳۲ زیر مجموعه عامل تحریف آرمانی می‌باشد. لذا با توجه به نتایج به دست آمده در مورد اعتبار یابی مقیاس رضایت زناشویی که بیانگر پایایی و روایی این مقیاس در جمعیت زنان متاهل تهرانی است، می‌توان گفت نتایج به دست آمده با برخی یافته‌های پژوهش‌های قبلی هماهنگ است.

پرسشنامه زوجی انریچ توسط دیوید السون و امی السون در سال ۲۰۰۰ روی ۲۵۵۰۱ زوج متاهل اجرا شد. پرسشنامه دارای چهار خرده مقیاس رضایت زناشویی، ارتباط، حل تعارض و تحریف آرمانی بوده است که ضریب آلفای آنها به ترتیب ۰/۸۶، ۰/۸۰، ۰/۸۴ و ۰/۸۳ و اعتبار بازآزمایی پرسشنامه برای هر خرده آزمون به ترتیب ۰/۸۶، ۰/۸۱، ۰/۹۰ و ۰/۹۲ به دست آمده است. در پژوهش حاضر نیز همین چهار عامل در تحلیل عاملی اکتشافی به دست آمد که البته گویه‌ها با چرخش همراه بود، همچنین ضریب آلفای کرونباخ برای پایایی کل آزمون و ابعاد آن در سطح قابل قبول و بالاتر از ۰/۷۰ به دست آمد.

ضریب آلفای پرسشنامه در پژوهش آسوده و همکاران (۲۰۱۰) با تعداد ۳۶۵ زوج (۷۳۰ نفر) به ترتیب برابر با ۰/۶۸، ۰/۷۸، ۰/۶۲ و ۰/۷۷ به دست آمده است.

ضریب آلفای پرسشنامه در پژوهش جواهری محمدی و همکاران (۱۳۹۴) برای خرده مقیاس‌های رضایت زناشویی، ارتباط، حل تعارض، و تحریف آرمانی به ترتیب ۰/۷۶، ۰/۸۱، ۰/۸۳، ۰/۷۶ و برای رضایت زناشویی کل ۰/۸۲ بدست آمد.

در پژوهش جهانیان و سپهری شاملو (۱۳۹۶) ضریب آلفای کرونباخ برای زیر مقیاس‌های رضایت زناشویی، ارتباطات، حل تعارض و تحریف آرمانی به ترتیب ۰/۸۴، ۰/۸۴، ۰/۶۸ و ۰/۵۸ به دست آمده است.

در پژوهش امیدی و همکاران (۱۳۹۰) ضریب آلفای کرونباخ برای زیر مقیاس‌های رضایت زناشویی ۰/۷۳، ارتباطات ۰/۷۵، حل تعارض ۰/۵۹ و تحریف آرمانی ۰/۶۴ به دست آمده است.

در پژوهش اصغری و قاسمی جوبنه (۱۳۹۲) نمره کلی رضایت زناشویی مدنظر بوده است و ضریب آلفای کرونباخ ۰/۸۴ به دست آمده است.

با توجه به نتایج این مطالعات پایایی آزمون همبستگی با پژوهش فعلی و در سطح قابل قبول می باشد.

همچنین با توجه به نتایج پژوهش حاضر می توان نتیجه گرفت که مقیاس زوجی انریچ با توجه به تحلیل عاملی اکتشافی انجام شده بر روی ۳۵ گویه و به دست آمدن چهار عامل و تغییرات به وجود آمده در برخی از گویه ها در عامل های مربوطه، می تواند در جامعه و فرهنگ ما قابل استفاده باشد.

از محدودیت های پژوهش حاضر این است که این پژوهش فقط بر روی زنان متأهل شهر تهران انجام گرفت، لذا پیشنهاد می شود که با توجه به اینکه رضایت زناشویی یک عامل مربوط به هر دو زوجین می باشد این مطالعه در زنان و مردان متأهل و همچنین جوامع دیگر انجام بگیرد و ویژگی های روان سنجی آن مورد بررسی قرار گیرد.

منابع:

اصغری، فرهاد، قاسمی جوبنه، رضا. (۱۳۹۲). بررسی رابطه بین هوش اخلاقی و گرایش های مذهبی با رضایت زناشویی در معلمان متأهل. *فصلنامه مشاوره و روان درمانی خانواده*، سال چهارم، شماره ۱، ۶۵-۸۴.

<http://ensani.ir/fa/article/367864>

امیدی، مجید، شجاعی فرد، علی، کسبی، پریسا، ترک، عبدالله. (۱۳۹۰). بررسی میزان پیش بینی کنندگی ابعاد رضایت زناشویی بر کیفیت زندگی خانواده. *دومین همایش ملی روانشناسی-روانشناسی خانواده*، ۱۷ الی ۱۹ اسفند ۱۳۹۰، دانشگاه آزاد اسلامی واحد مرودشت.

<https://civilica.com/doc/246831>

جواهری محمدی، مریم، کلاتر کوشه، سید محمد، فرحبخش، کیومرث. (۱۳۹۴). مقایسه رضایت زناشویی در زوجین با همسرگزینی سنتی و غیر سنتی شهر تهران. *فصلنامه مشاوره و روان درمانی خانواده*، ۱۴۱-۱۲۲.

<http://ensani.ir/fa/article/367902>

جهانپان، مجید، سپهری شاملو، زهره. (۱۳۹۶). تأثیر ذهن آگاهی بر رضایت زناشویی: با میانجیگری هوش هیجانی. *نشریه روان پرستاری*، دوره ۵، شماره ۳.

<https://www.sid.ir/fa/journal/ViewPaper.aspx?id=303909>

حبیبی، آرش، عدن ور، مریم. (۱۳۹۶). *مدل یابی معادلات ساختاری و تحلیل عاملی؛ آموزش کاربردی نرم افزار LISREL*. تهران: جهاد دانشگاهی، سازمان انتشارات.

محمدنیا، معصومه. (۱۳۹۴). *مدل علی ابعاد چشم انداز زمان و رضایت زناشویی با توجه به اثرات میانجی بهزیستی روانشناختی، شادکامی و گذشت*. پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه پیام نور استان تهران.

هدایتی دانا، سوسن، صابری، هاید. (۱۳۹۳). پیش بینی رضایت زناشویی بر اساس سبک های عشق ورزی و اضطراب. *خانواده پژوهی*، سال دهم، شماره ۴۰، ۵۱۱-۵۲۷.

<https://www.sid.ir/fa/journal/ViewPaper.aspx?id=231174>

تاریخ دریافت مقاله: ۱۴۰۰/۰۶/۱۴

تاریخ پذیرش مقاله: ۱۴۰۱/۰۵/۱۲

فصلنامه روان سنجی

دوره دوازدهم ، شماره ۴۶ ، پاییز ۱۴۰۲

صفحات ۷۰-۸۲

Mohammad H. Asoodeh., Shiva Khalili., Manijeh Daneshpour., Masoud Gh. Lavasani (2010) Factors of successful marriage: Accounts from self described happy couples, *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 5, 2042–2046.

<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1877042810017842>